

nésítette Ruzicska Ignác) s így megmagyarázható, hogy őt kérték fel a szövegkönyv megírására, holott akkortájt már a politika mezején kellett őt felkeresni.

A két darab zenéjét Beethoven szerezte. Az ő személyének bevonását számos körülmény teszi érthetővé. A mártónvásári gróf Brunswick Ferencel való barátsága ismeretes. (Neki dedikálta a halhatatlan »Appassionata« szonátát.) Brunswick Teréz grófnő (Ferenc nővére) iránt való rajongása sem titok. Azt is tudjuk, hogy Beethoven akkor a legzsiláltabb pénzviszonyok között élt. Mi sem természetesebb, mint hogy az előkelő család egy kis keresethez akarta juttatni a mestert. A dolog nem volt nehéz. Gróf Brunswick József (a későbbi országbíró), Ferenc nagybátyja, consiliárius volt a helytartó tanácsnál, amelyhez akkor a színházi ügyek tartoztak. A helytartó tanács elnöke a nádor volt, aki pedig fivére volt Rudolf főhercegnek (későbbi olaszországi érseknek), ez pedig nagyon kedvelte Beethovent. Ha most még tekintetbe vesszük, hogy sem Mozart, sem Haydn nem voltak már életben, megkaptuk a kulcsát Beethoven megbízatásának.

A pesti német színházban a divatba jött színműírók, sokszor színműgyárosok, középszerű darabjai mellett színvonalas operai előadások váltakoznak az alacsonyabb kíváncsivalak fellepő közönség kedvéért minduntalan színrehozott alkalmi revükkel, kérész életű, irodalmi igény híjával lévő paródiákkal és vásári látványosságokkal. A legnagyobb baj az volt, hogy a színház túlságosan nagy volt, 3500 ember befogadására készült az akkor még alig 35.000 lakosú Pestnek. Ezenfelül még ott volt a budai Várszínház is, amely csekély látogatottsága miatt, az egykorú jelentések szerint, csak a helytartótanács tisztviselői látogatták, — kedvezményes jeggyel — állandóan deficitel küzdött, 1824-ig egy bérlő kezében volt a pesti színházzal együtt. A városi tanács pedig ugyan semmi támogatásban sem részesítette a színesztet, sőt, ha csak mód volt rá, adminisztratív szórászállhasogatásokkal, munkájában hátráltatta. Egységes játéksztlus, jól felépített játéksrend tervszerű kialakítását pedig gátolta az a körülmény, hogy ennek az egy színháznak kellett az

összes igényeket az operától kezdve a bohózatig és a paródiáig kielégíteni. Ez viszont nagy és sokféle képzettségű társulatot kívánt, aminek nagy költségeit csak nehezen bírta el a legtöbbször csak gyéren látogatott színház. Ezért vagy nagynevű külföldi vendégek fellepésével igyekeznek a bérlők közönséget teremteni, vagy pedig engedményeket téve a közönség fejletlenebb izlésének az irodalmi színvonal rovására. Tartalmatlan és művésztetlen kasszadarabokkal, vagy éppen cirkuszi mutatványokkal igyekeznek az anyagi sikert biztosítani. Nem volt tehát könnyű és anyagi kockázat híján való dolog ezidőben Pesten színházbérlőnek lenni. Annál kevésbé, mert a városi tanács, hogy mentől erősebben kezében tartsa a bérlőt, csupán három évi szerződést kötött, ami pedig túlságosan rövid idő volt nemcsak egyékes művészi színvonal megteremtésére, de a befektetett tőke amortizálására is. Értethető tehát, hogy az első bérlőknek: Szentiványi Márk és Gyürky Pál, akik nem csekély lelkesedéssel és anyagi erővel fogtak vállalkozásukhoz, mindjárt kezdetben nagy nehézségekkel kellett megküzdeniök.

A sok vendégszereplés érthető volt, aminek hajhászásában a vezetőség odáig ment hogy a kassza kedvéért az elsőrendű bécsi vendégek mellett igen gyakran szerepelnek vidéki német színpadok másod-, harmadrendű nagyságai is. Az anyagi eredmény mindezek dacára sivár maradt, azért a bérlők nem kívánják szerződésük meghosszabbítását a következő három esztendőre. A tanács a színházat most gróf Ráday Pálnak, a kuruc Ráday Pál dédunokájának, Kazinczy barátjának, aki már 1784 óta behatóan, elméletileg és gyakorlatilag foglalkozott színművészteti kérdésekkel, — adta bérbe. Anyagilag kedvezőbb feltételekkel, (a két színházért évi 9000 forintot fizet 12.000 helyett) veszi át a színházat, amelynek újjászervezéséhez nagy gondnal és lelkesedéssel fog. Hároméves buzgólkodása erkölcsi és művészteti eredményeket teremtett ugyan, az anyagi eredmény azonban éppen nem volt megfellelő. Ennek ellenére a színház mégis csábító vállalkozásnak tetszett, mert az 1818-ban kezdődő hároméves ciklus bérletét gróf Brunswick Ferenc és Bodor Mihály már 12.000 forint évi bérösszeg ki-